

Riskhanteringsavstånd med hänsyn till storskalig kemiindustri

Riktlinjer för fysisk planering i Stenungsunds kommun

Typ av dokument

Riktlinje

Beslutat av

Kommunfullmäktige

Beslutsdatum

2024-03-07 § 28

Diarienummer

2021/191

Dokumentägare

Sektor Samhällsbyggnad

Giltighetstid

Tillsvidare

Framtagen av

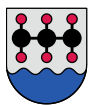
Exploatering

Reviderad

Stenungsunds
kommun

Möjligheterna för utveckling av Stenungsunds tätort norrut påverkas mycket av närheten till kemiindustrierna, som omfattas av riksintresse för industriell produktion. För att säkerställa en långsiktigt hållbar samhällsutveckling där det finns förutsättningar för samexistens mellan kemisk industri och övriga samhällsintressen är det viktigt att arbeta aktivt med frågor som rör risk och säkerhet kopplat till verksamheterna och skapa riktlinjer för kommunens fysiska planering.

Stenungsunds
kommun

Kontakt

Exploatering

0303-73 00 00

www.stenungsund.se

1. Inledning

1.1. Bakgrund

Stenungsunds tätort är uppbyggt kring den tunga kemiindustri som växt fram norr om samhället. Området för kemisk industri är av stor vikt för samhället, dels på grund av arbetstillfällena och dels då området pekats ut som ett riksintresse för industriell produktion. Detta medför att möjligheterna för utveckling av Stenungsunds tätort norrut påverkas mycket av närheten till den kemiska industrin. Detta gäller både utifrån säkerhetssynpunkt, och för att värna om att industriernas nuvarande och framtida behov säkerställs. Ur säkerhetssynpunkt är det nödvändigt med skyddsavstånd mellan den kemiska industrin och övriga delar av samhället.

Flera av industriverksamheterna i Stenungsund klassas som Sevesoverksamheter där vissa farliga ämnen förekommer. En Sevesoverksamhet kan omfatta en eller flera anläggningar, som lokaler, fabriker, cisterner och andra lagringsutrymmen där Sevesoklassade farliga ämnen lagras, tillverkas, eller hanteras.

För att studera riskerna avseende närheten till kemiindustrin har ett flertal säkerhetsstudier genomförts. I kommunens Översiktsplan 2020 finns skyddsavstånd och störningsavstånd angivna för att säkerställa acceptabla risknivåer kopplat till industrierna. Dessa skydds- och störningsavstånd baseras på underlag från 2010 och 2015 och i översiktsplanen anges att kommunen bör uppdatera skyddszoner efter nya riktlinjer från MSB och Länsstyrelsen

På Stenungsunds kommuns initiativ har ett uppdaterat underlag för riskhänsyn i samhällsplanering i anslutning till verksamheter med storskalig kemikaliehantering tagits fram, daterat 2023-10-31 (Briab). Utredningen ska kunna användas som ett underlag för att säkerställa god samhällsplanering vid fysisk planering inom Stenungsund samt att även värna om att industriernas nuvarande och framtida behov säkerställs.

1.2. Mål och syfte

Riktlinjerna ska förenkla beslutfattande inom fysisk planering med avseende på risker kopplat till kemiindustrierna inom de kommunala plan- och byggprocesserna.

Syftet är att skapa tydlighet och konsekvens vid prövning och uppdatera det underlag som finns gällande riskhantering kopplat till kemiindustrin.

1.3. Målgrupp

Tjänstemän inom kommunens verksamhet, verksamhetsutövare, fastighetsägare samt boende inom kommunen.

1.4. Metod och avgränsning

Utredningen utgår från de verksamheter som bedriver storskalig kemikaliehantering i anslutning till Stenungsunds tätort och omfattas av den högre kravnivån i Sevesolagstiftningen. Med hjälp av information i verksamheternas säkerhetsrapporter skapas ett underlag om förväntad omgivningspåverkan vid tänkbara olyckor.

Redovisade zoner utgör säkerhetszoner utifrån utredning som enbart beaktar allvarliga olyckshändelser och deras konsekvenser på människors hälsa i samband med dessa olyckshändelser. Genomförd utredning beaktar inte hälsoeffekter över tid så som buller och lukt eller påverkan på miljön. Dessa riktlinjer utgör därför inte ett komplett underlag för beslut för i ärenden för fysisk planering, utan är begränsad till frågor kopplat till olycksrisk. Vid prövning av bebyggelse, verksamhet, åtgärd eller anläggning kan även andra risker behöva utredas.

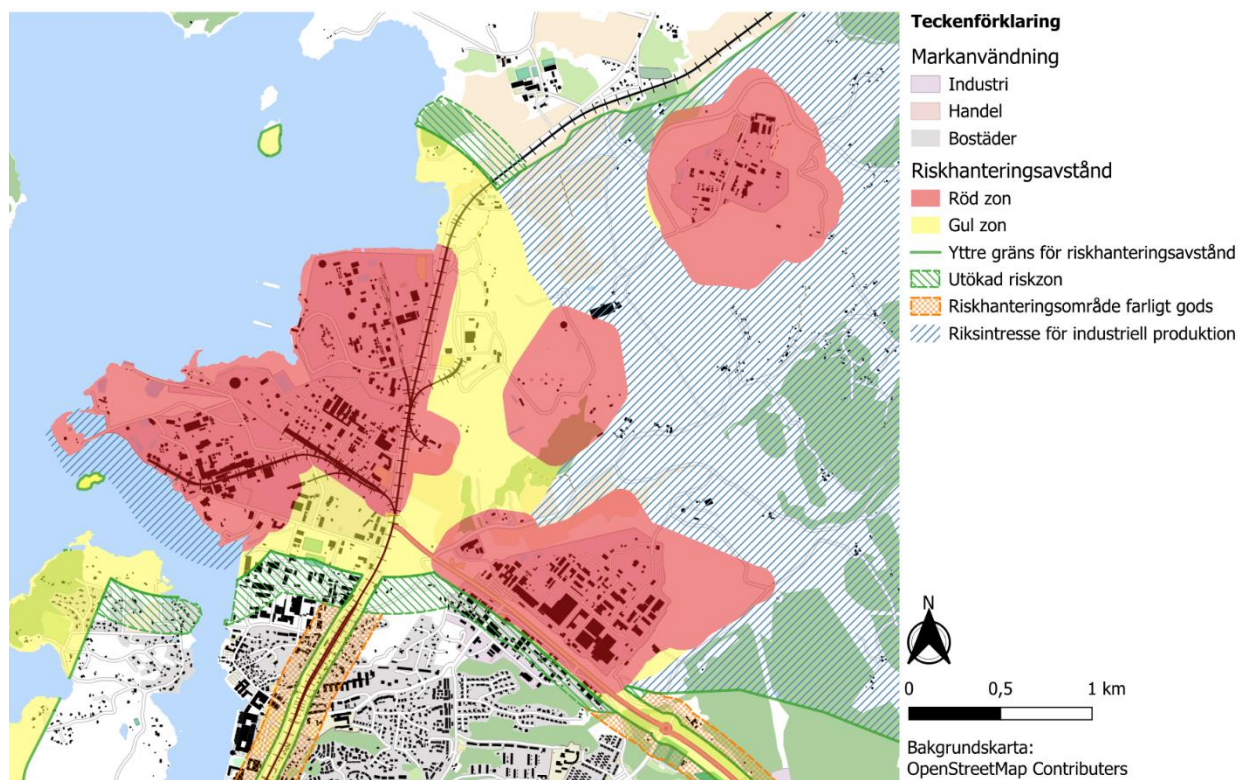
Farligt gods transporteras på väg, järnväg och till sjöss i Stenungsund. Säkerhetsstudien är fokuserad på Stenungsunds tätort och därför fokuserar studien på de transporter som sker längs farligt gods leder inom det studerade geografiska området. Då transportleder för farligt gods även finns utanför Stenungsunds tätort kan risker kopplat till farligt gods även finnas inom andra områden än de nu redovisade.

Utredningen har utförts enligt den vägledning för samhällsplanering och riskhantering i anslutning till storskalig kemikaliehantering som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) publicerat. Zonindelningen i anslutning till kemiindustrier och transportleder utgår från de zoner som beskrivs i MBS:s vägledning kompletterat med specifika ställningstaganden för Stenungsunds kommun. Enligt MSBs vägledning ska det fastställas en röd zon, en gul zon, samt en grön linje som utgör den yttre gränsen för riskhanteringsavståndet. Därutöver införs en blårandig zon i område som omfattas av riksintresset för industriell produktion samt en utökad grönrandig riskzon efter Stenungsunds kommuns ambition, se nedan.

Det har varit nödvändigt att göra vissa justeringar av MSB:s beskrivningar av zonerna för att kunna få en sammanhållande vägledning som hanterar både verksamheter och transportleder. För verksamheterna är det svårt att bedöma var övergången ska ske mellan röd och gul zon. Anledningen är att informationen i säkerhetsrapporterna inte presenterats med denna precision. Därför har röd zon bestämts med ett fast avstånd till verksamhetens fastighetsgräns, medan gul zon utgår från dimensionerande konsekvensområden från riskkällor inom verksamheterna.

2. Riktlinjer vid fysisk planering

2.1. Rekommendationer för markanvändning

Riskhanteringsavstånd för kemiindustrier och transportleder för farligt gods i Stenungsund. Bild från "Förslag till riskhanteringsavstånd till kemisk industri och transportleder för farligt gods" (Briab 2023)

Redovisade riskhanteringsavstånd beaktar påverkan från kemiindustrierna och påverkan från transportleder för farligt gods. (Notera att riskhanteringsområdet för farligt gods inte visas om det överlappas av den utökade riskzonen.) Inom markerade zoner bör bebyggelseutvecklingen ske med särskilda övervägande gällande möjlig användning av mark och behov av säkerhetsåtgärder. Användning som inrymmer sovande personer, många personer eller särskilt känsliga personer bör i första hand etableras utanför den utökade riskzonen (grönrandig zon). Exempel på sådan användning är bostäder, vård, skola, hotell, samlingslokaler, kontor och handel.

Nedan redovisas rekommendationer för markanvändning inom redovisade zoner. Dessa rekommendationer ska följas för att ge stöd vid handläggning och prövning inom fysisk planering.

Röd zon

Den röda zonen sträcker sig 100 meter från fastighetsgräns till storskalig kemikalieindustri. Längs med transportleder för farligt gods utgör den röda zonen det område inom vilket risknivån är oacceptabelt hög.

Rekommendation markanvändning:

Inom röd zon kan endast bebyggelse, verksamheter och åtgärder tillåtas som har en direkt koppling till industrierna med storskalig kemikaliehantering. Möjlig markanvändning i övrigt är tekniska anläggningar, odling och djurhållning i form av jordbruk eller betesmark och ytparkering. All prövning av bebyggelse, verksamhet eller åtgärd ska föregås av en fördjupad analys av risker och bedömning av lämpliga skadebegränsande åtgärder. Detta gäller även vid lokalisering av samhällsviktig verksamhet i form av exempelvis kritisk infrastruktur.

Gul zon

Den gula zonens utbredning bygger på information i verksamheternas säkerhetsrapporter. Längs med transportleder för farligt gods utgör gul zon det område där risknivån är förhöjd.

Rekommendation markanvändning:

Inom gul zon kan bebyggelse, verksamheter och åtgärder prövas kopplat till markanvändning för verksamheter som bedöms relativt lätta att utrymma, där verksamheten har säkerhetsrutiner och där ett fåtal människor vistas under sin vakna tid. Personer som vistas i området ska ha god lokalkännedom om området. Exempel på användning är industri, lager, drivmedelsförsäljning, bilservice, tvätthall, logistik och dylikt. Befintliga bostadshus inom gul zon kan tillåtas utföra mindre ombyggnationer av sina fastigheter. Avstyckningar eller ombyggnation som ökar antalet hushåll ska ej tillåtas inom zonen. All prövning av bebyggelse, verksamhet eller åtgärd ska föregås av en fördjupad analys av risker och bedömning av lämpliga skadebegränsande åtgärder.

Blårandig zon

Blårandig zon täcker hela det område som omfattas av riksintresset för industriell produktion och som inte omfattas av röd eller gul zon kopplat till befintliga kemiindustrier. Den blårandiga zonen ska tolkas som ett område som i framtiden skulle kunna innehålla röda eller gula zoner beroende på hur kemiindustrierna utvecklas. Det innebär att det krävs fördjupade analyser för att fastställa hur marken kan användas inom denna zon för att säkerställa att riksintresset inte påverkas negativt.

Rekommendation markanvändning:

Inom blå zon råder restriktivitet för förändrad markanvändning och utveckling av mark som kan påverkas negativt av närheten till kemiindustrierna, alternativt påverka kemiindustriernas möjlighet till utveckling. I detta område rekommenderas markanvändning likt röd zon. Viss användning i form av annan industri och verksamheter kan vara möjlig, men det krävs fördjupade utredningar för varje enskilt fall. All prövning av bebyggelse, verksamhet, åtgärd eller anläggning ska föregås av en fördjupad analys av risker och bedömning av behov av åtgärder för att avgöra vad som är lämpligt på platsen.

Grönrandig zon

Grönrandig zon utgörs i förslaget till riskhanteringsavstånd av en utökad riskzon som syftar till att skapa en zon där etablering närmst industrierna sker med försiktighet. Zonen syftar till att skapa en större robusthet inom samhällsplaneringen och ta höjd för osäkerheter i riskbedömningar samt framtida förändringar.

Rekommendation markanvändning:

Inom grönrandig zon kan bebyggelse, verksamheter, åtgärder och anläggningar prövas där ett mindre antal personer vistas under sin vakna tid. Exempel på användning är park, rekreationsområden, parkering, sällanköpshandel eller volymhandel och mindre kontor. Därutöver är området lämpligt för lager, drivmedelsförsäljning, bilservice, tvätthall, logistik och dylikt. Befintliga bostadshus kan tillåtas utföra mindre ombyggnationer av sina fastigheter. Avstyckningar eller ombyggnation som ökar antalet hushåll ska ej tillåtas inom zonen. All prövning av bebyggelse, verksamhet, åtgärd eller anläggning ska föregås av en fördjupad analys av risker och bedömning av behov av åtgärder för att avgöra vad som är lämpligt på platsen.

Orangerutig zon (riskhanteringsområde farligt gods)

Orangerutig zon utgörs av det riskhanteringsområde längs med transportleder för farligt gods som definierats i Länsstyrelsens riskpolicy¹. Om grönrandig zon överlappar orangerutig visas inte den senare.

Rekommendation markanvändning:

Inom orangerutig zon kan användning med bostäder, kontor, handel, skola, kontor, etc. vara lämplig givet att området disponeras på ett lämpligt sätt och att det undersökts vilka säkerhetsåtgärder som kan vidtas för att minska konsekvenserna i händelse av en olycka. All prövning av bebyggelse, verksamhet, åtgärd eller anläggning ska föregås av en fördjupad analys av risker och bedömning av behov av åtgärder för att avgöra vad som är lämpligt på platsen.

2.2. Riktlinjer för fördjupad analys och fortsatt prövning

Stenungsunds kommun kan vid prövning ställa krav på utredning eller underlag kopplat till frågor som rör säkerhet och risk. Vid enskild bygglovsprövning kan det krävas från sökanden att ta fram underlag. Vid planläggning ansvarar kommunen för beställningar av fördjupade analyser och utredningar. Kommunen har mandat att specificera omfattning och frågeställning för aktuella fördjupade analyser och utredningar. Kostnader kopplat till framtagandet av erforderligt underlag vid prövning kan komma att belastas fastighetsägare och/eller verksamhetsutövare eller annan sökande av åtgärd.

Vid fortsatt prövning av bebyggelse, verksamhet, åtgärd eller anläggning ska handläggning ske i enlighet med kommunens handläggarstöd för hantering av ärenden kopplat till riskhanteringsavstånd till kemisk industri.

¹ "Riskhantering i Detaljplaneprocessen". Länsstyrelserna i Skåne, Stockholm samt Västra Götaland